

РОЗВИТОК ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Солонська О.О.

Україна, смт. Куйбишеве, Куйбишевський центр творчості дітей та юнацтва

Актуальність постановки проблеми. Одним із процесів, що характеризують сучасну неперервну освіту, є її інформатизація, успішна реалізація якої можлива лише за умови підготовки педагогічних працівників позашкільного закладу до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у своїй професійній діяльності та формування у педагогів інформаційно-комунікаційної компетентності. Виділення та більш детальне вивчення ІКТ-компетентності як окремої складової професійної компетентності педагога обумовлено активним використанням ІКТ у всіх сферах освітньої діяльності. Сучасний рівень розвитку ІКТ значно розширює можливості доступу до інформації для працівників позашкільних закладів, створює середовище, метою якого є їх підготовка до життя в інформаційному суспільстві [1]. Тому нині є актуальною проблема формування і розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності кожного педагога. Незалежно від рівня своєї кваліфікації він повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз позашкільної освіти як невід'ємної складової системи неперервної освіти показав її істотний потенціал для становлення і розвитку ІКТ-компетентності педагогічного працівника позашкільля. Цей потенціал полягає в змісті позашкільної освіти, її формах, методах, умовах, критеріях ІКТ-компетентності сучасного педагога позашкільного закладу [4]. В науковій літературі поняття ІКТ-компетентності має різноманітне трактування. Так, на думку вчених, це:

- інтегральна характеристика педагога, що припускає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення задач в навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і володіння прийомами комп'ютерного мислення;
- сукупність знань, умінь і досвіду діяльності, причому саме наявність такого досвіду є визначальною по відношенню до виконання професійних функцій;
- здатність педагога вирішувати навчальні, життєві, професійні задачі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- мотивація, потреба й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів інформації;

- готовність і здатність педагога самостійно і відповідально використовувати ці технології в своїй професійній діяльності [2].

Питання використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у процесі педагогічної підготовки, розвитку та формування ІКТ-компетентності знайшли відображення в роботах А. Андрющак, В. Білошапко, С. Бешенкова та інших. Методичні основи підготовки педагогів позашкільних закладів у системі неперервної освіти в умовах сучасного інформаційного середовища розроблялися Пехотою О., Кіктенко А., Любарською О. та іншими.

Метою статті є аналіз та характеристика поняття ІКТ-компетентності педагога позашкільного закладу, її структурних компонентів, способів підвищення; дослідження знань та вмінь, необхідних для розвитку та формування цієї компетентності.

Основна ідея: ефективний розвиток ІКТ-компетентності педагога-позашкільника в системі неперервної освіти забезпечується постійним використанням ІКТ-технологій в його професійній діяльності.

Інноваційність. Розвиток ІКТ-компетентності педагогів позашкільних закладів можливий лише при системному застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій. Попри помітну кількість публікацій, присвячених ІКТ, питання розвитку ІКТ-компетентності педагога позашкільця в системі неперервної освіти залишається стовідсотково недослідженим.

Практичне значення статті визначається тим, що в ній проаналізовано поняття ІКТ-компетентності педагога позашкільного закладу; охарактеризовано її розвиток у взаємозв'язку з пізнавальною, практичною, творчою та соціальною компетентністю; запропоновано 4 структурні компоненти формування ІКТ-компетентності; визначено знання та вміння, необхідні для її розвитку та формування; досліджено способи розвитку цієї компетентності; запропоновано анкетування для перевірки рівня сформованості ІКТ-компетентності педагога позашкільного закладу в системі неперервної освіти.

Виклад основного матеріалу. ІКТ-компетентність досліджувалася на основі компетентнісного підходу у позашкільній освіті, що базується на розвитку творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації засобами ІКТ [3]. Розвиток ІКТ-компетентності педагога позашкільного закладу невід'ємно пов'язаний з формуванням **пізнавальної** (полягає у засвоєнні знань про

інформацію та її властивості; структуру обчислювальної системи; операційної системи Windows), **практичної** (полягає у використанні прикладного програмного забезпечення для виконання практичних завдань, формуванні практичних навичок використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій), **творчої** (забезпечує розвиток мислення, творчих здібностей педагогів, інтелекту, набуття досвіду власної творчої діяльності, оволодіння новими навичками та здібностями, вміннями змінювати свою життєву програму розвитку, творчої ініціативи та самореалізації) та **соціальної** (полягає у вихованні культури праці, творчої ініціативи, формуванні стійкого інтересу до технічної творчості, розвитку позитивних якостей емоційно-вольової сфери особистості педагога: працелюбства, наполегливості, відповідальності) **компетентностей**.

Для того, щоб більш детально розглянути ІКТ-компетентність педагога позашкільного закладу в системі неперервної освіти запропоновано до розгляду схему структури ІКТ-компетентності педагогічного працівника, яка включає в себе **мотиваційно-цільовий** (вказує на наявність мотиву досягнення мети, готовність та інтерес до роботи, постановку та усвідомлення цілей педагогічної діяльності), **когнітивний** (наявність знань, умінь і здатність застосовувати їх у професійній діяльності педагога; уміння аналізувати, класифікувати і систематизувати програмні засоби), **операційно-діяльнісний** (активне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності педагога позашкільного закладу як засобів пізнання і розвитку ІКТ-компетентності, самовдосконалення і творчості) та **рефлексійний** (самосвідомість, самоконтроль, самооцінка, розуміння власної значущості в колективі і розуміння результатів своєї діяльності, відповідальності за результати своєї діяльності, пізнання себе і самореалізації в професійній діяльності через засоби ІКТ) **компоненти**, які є характерними для розвитку та формування ІКТ-компетентності педагога позашкільного закладу.

Відповідно до охарактеризованих структурних компонентів ІКТ-компетентності в статті були визначені **знання**, необхідні для розвитку та формування ІКТ-компетентності педагога:

- Розуміння принципів роботи основних комп'ютерних програм;
- Обізнаність у сфері діяльності позашкільних закладів, заснована на використанні Інтернету і електронних способів передачі інформації;
- Розуміння потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки інноваційної діяльності і залученості в справи суспільства;

- Базове розуміння надійності і достовірності отриманої інформації і пошана до етичних принципів при використанні інформаційно-комунікаційних технологій.

Вміння, необхідні для розвитку та формування ІКТ-компетентності педагога:

- Здатність шукати, збирати, створювати, організовувати електронну інформацію, систематизувати отримані дані і поняття;

- Здатність використовувати відповідні засоби (презентації, графіки, діаграми, карти) для комплексного розуміння отриманої інформації;

- Здатність шукати і знаходити необхідні веб-сайти і використовувати Інтернет-сервіси;

- Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології для інноваційної діяльності, притаманної педагогам позашкільля.

Знайомство з досвідом колег із питання використання ІКТ у своїй роботі, бажання оволодіти навичками роботи з комп'ютером, навчання у закладі на короткострокових курсах дає педагогу необхідний поштовх. І він уже цілеспрямовано проходить навчання або на користувачьких курсах поглибленого рівня, або на спеціальних тематичних курсах чи спецкурсах для оволодіння базовими навичками користувача з метою оволодіння ІКТ-технологіями. Таким чином педагог розвиває ІКТ-компетентність: починає застосовувати набуті знання для оволодіння навичками використання інформаційно-комунікаційних засобів і мультимедійного обладнання, для опанування можливостями сервісів мережі Інтернет, для формування навичок користування спеціальними програмами (архіватори, антивіруси тощо), для самостійного створення власних дидактичних мультимедійних матеріалів та освітніх електронних ресурсів. Також педагог не забуває працювати над подальшим розвитком своєї ІКТ-компетентності шляхом навчання на дистанційних курсах, підвищення методичної культури та обміну досвідом через участь у мережних педагогічних спільнотах, форумах та проектах.

Для тих, хто бажає перевірити свій рівень сформованості ІКТ-компетентності в статті пропонується анкета «Діагностична картка сформованості інформаційно-комунікативної компетентності педагогів», питання якої в основному направлені на виявлення базового рівня володіння ІКТ-технологіями.

Висновки. Отже, формування ІКТ-компетентності сприяє всебічному розвитку педагогів позашкільного закладу; їх самовдосконаленню; бажанню вчитися впродовж усього життя; розумінню інформаційно-комунікаційних процесів; здатності застосовувати опановане у професійній діяльності; удосконалювати професійну

майстерність; застосовувати набуті знання у педагогічній практиці, що забезпечує підвищення якості освіти.

Сьогодні для педагога-позашкільника недостатньо бути просто висококваліфікованим фахівцем – він має бути високоосвіченим і цікавим у своїй педагогічній діяльності з використанням ІКТ-технологій, готовим до співпраці у єдиному інформаційно-комунікаційному просторі. Таким чином, використання інформаційно-комунікаційних технологій відіграє велику роль в навчально-виховному процесі, сприяє розвитку мислення, здібностей, художнього смаку, спонукає до самостійних досліджень і творчих робіт, дає можливість реалізувати себе як неординарну, креативну особистість, свої пізнавальні здібності, прагнення до самовдосконалення й самореалізації, загалом – в розвитку та формуванні ІКТ-компетентності педагога в системі неперервної освіти.

Література

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков. // Інформаційні технології і засоби навчання / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В.Ю. Биков. – 2010. – № 1(15).
2. Формування_та_розвиток_ІКТ_компетентності_педагогів: <http://wiki.ciit.zp.ua/index.php/>.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [під заг. ред. О.В. Овчарук]. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112с.
4. Положення про позашкільний навчальний заклад // Освіта України. – 2001. – №22.